

Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 03.05.2021 nr 1.2-1/1545-1

Meie 04.06.2021 nr 4/134

Arvamuse esitamine tervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta

Lugupeetud Tanel Kiik

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi kaubanduskoda) tänab Sotsiaalministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust tervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK) kohta, milles kirjeldatakse muu hulgas lahendusi tõstmaks tervishoiuteenuse kvaliteeti ning suurendamaks tervishoiuarstide ja perearstide koostööd tööga seotud haigestumise diagnoosimisel ja ravil.

Kaubanduskoda viis oma liikmete seas läbi küsitluse ning järgnevalt toob ettevõtjatel saadud tagasiside põhjal välja seisukohad VTK kohta.

1. Tervishoiuteenuse sisu laiendamine

VTK-s on välja toodud probleem, et töandja ja tervishoiuarsti koostöö töökeskkonna parandamiseks ei ole täna piisav ning tervisekontroll ei lähtu töökeskkonna riskidest.

VTK-st järeldub, et probleemi põhjused on üldplaanis selles, et töandjate riskianalüüsid kas ei kajasta töökeskkonna tegelikku olukorda või ei kasutata riskianalüüsi tervisekontrolli korraldamise alusena ning kuna ka töandja ja tervishoiuarsti omavaheline suhtlus on puudulik, siis ei lähtu ka tervisekontrollid ja tervisekontrolli otsused tegelikest töökeskkonnas olevatest riskidest ega töötaja vajadustest. Lisaks, vähese koostöö tõttu ei oska töandja seostada töökeskkonna riske ning tervisekontrolli raames tehtud uuringuid ja analüüse, samuti ei mõista töandjad alati arsti otsuste põhjuseid.

Eelnimetatud probleemide lahendamiseks pakub VTK välja, et tervishoiu ja tööohutuse seaduses (edaspidi TTOS) tuleks reguleerida tervishoiuteenuse sisu ehk välja tuua teenuse kohustuslikud komponendid. Sisuliselt soovitakse laiendada teenuse sisu nii, et lisaks tervisekontrollile on töandjale edaspidi kohustuslik tellida

töetervishoiuteenuse osutajalt ka ettevõtte tervikuna analüüsimine, töökeskkonna külastus ning konsultatsioon.

Eelkõige soovime märkida, et töötaja tervis ning sellesse panustamine on kahtlemata oluline. Sellest tulenevalt on tähtis ka see, et töetervisekontroll oleks kvaliteetne ja sisuline, mille tulemused on nii töötajale kui tööandjale selged. Küll aga ei toeta me selleks VTK-s väljapakutud lahendusi, kuivõrd need on ettevõtjaid liialt koormavad, ei arvesta töötaja enda vastutusega oma tervise eest ning eesmärgi saavutamiseks on olemas teisi, ettevõtjaid vähem koormavaid lahendusi.

Järgnevalt selgitame oma seisukohti.

- 1.1. **Kulud suurenevad oluliselt.** VTK kohaste muudatuste tulemusena suurenevad tööandjate kulud ja halduskoormus töetervishoiuteenuse korraldamisele oluliselt, kuna lisaks tervisekontrolli korraldamisele on edaspidi kohustuslik osa teenusest ka ettevõtte terviku analüüsimine, külastamine ja nõustamine. Kulud suurenevad veelgi juhul, kui ettevõttel on mitmeid üksusi või kui ettevõtja otsustab mingil põhjusel (näiteks põhjusel, et teenuse kvaliteet on võrreldes varasemaga langenud) vahetada teenuse osutajat. Teenuse osutaja vahetamisel tekib vajadus korraldada uus külastus, osta uus ettevõtte analüüs jne. Kuivõrd teenuse hind kujuneb turu tingimustes ning teenuse maht ja hind sõltuvad ettevõtte eripäradest, siis on keeruline aimata, kui kõrgeks see hind ettevõtja jaoks kujuneda võib.
- 1.2. **Töetervishoiu teenuse korraldamine muutub paljude, eriti väikeste ettevõtjate jaoks tänasest veel koormavamaks.** Täiendavate kohustuste ja kulude tekitamine tööandjatele tõenäoliselt ei paranda olukorda, vaid võib viia hoopis olukorrani, kus tööandjal ongi nii ajaliselt kui rahaliselt järjest keerulisem kehtestatud nõudeid täita. Ühtlasi muudab VTK-kohane regulatsioon tööandja jaoks ka teenuse pakkuja vahetamist keerulisemaks. Kui täna on tööandjal võimalik (näiteks hinna, teenuse sisu, kvaliteedi, asukoha või muu järgi) valida iga tervisekontrolli korral erinevat teenuseosutajat, siis muudatuste tulemusena oleks see ettevõtja jaoks liiga kallis ja sunniks tööandjat jääma ühe lepingulise partneri juurde.
- 1.3. **Lahendus ei pruugi praktikas alati teostatav või mingit lisandväärtust andev olla.** Näiteks jääb arusaamatuks, kuidas saab töetervishoiuteenuse osutaja ettevõtet tervikuna analüüsida juhul, kui ettevõtte on jaotatud mitmeks erineva asukohaga üksuseks (sh võivad need üksused asuda erinevates piirkondades). Juhul, kui eeldatakse, et sama töetervishoiuteenuse osutaja külastab kõiki üksusi, siis see ei ole mõistlik, kuivõrd tõstab tööandja kulusid töetervishoiuteenusele veelgi. Lisaks on kaheldav ettevõtte külastus ja tervikuna analüüsimine ning ka sellest saadav kasu juhtudel, kus suur osa või enamuse töötajatest teevad kaugtööd oma kodust või mujalt.
- 1.4. **Arusaamatuks jääb ka riskianalüüsi ja töetervishoiuarsti poolt tehtava analüüsi omavaheline suhe.** Hetkel on ettevõtjatele jäänud arusaam, et tegemist on kohati dubleeriva toiminguga. Ettevõtjatele tekitab kahtlust ka see, kas esimest korda ettevõttesse saabuv ja ettevõttes ilmselt võrdlemisi vähest aega viibiv töetervishoiuarst on võimeline konkreetse ettevõtte spetsiifikast lähtuvalt piisaval määral hindama töötajate tervislikku seisundit ja selle seost spetsiifiliste ohuteguritega ning sellest lähtuvalt määrata asjakohase tervisekontrolli ulatuse.

Tagasisidet andnud tööandjad peavad tervisekontrolli vajaduse ja ulatuse määratlemise alusena asjakohasemaks pigem korralikku riskianalüüsi, mis on tehtud vastava töökeskkonna spetsiifikat tundva spetsialisti poolt.

- 1.5. **Arvestada tuleb ka sellega, et osadel, eriti suurematel, tööandjatel on endal juba välja töötatud süsteem ja olemas vajalik personal ettevõtte tervikliku töötervishoiu ja tööohutuse tagamiseks.** Kindlasti ei pea me mõistlikuks kohustada sellises olukorras tööandjat mahukat töötervishoiuteenust täies ulatuses siiski väljaspoolt tellima.
- 1.6. **On oht, et teenuse mahu suurenedes võib süveneda ka teenuse kättesaadavuse probleem.** VTK (lk 16) kohaselt on tegevusloaga töötervishoiuteenuse osutajaid kokku vaid 61. VTK järgi saaksid osasid ülesandeid edaspidi täita küll õed, kuid arvestades sellega, et juba täna on teenuse kättesaadavusega probleeme, siis on tõenäoline, et õdede kaasamine probleemi teenuse mahu suurenemisel ei lahenda.
- 1.7. **Tuleks lähtuda probleemi algsetest põhjustest.** Probleemi olemusest ja põhjustest lähtuvalt, aitaks kaubanduskoja hinnangul tervisekontrollide paremale korraldamisele kaasa eelkõige see, et on tehtud korralik riskianalüüs, mis kajastab töökeskkonna tegelikku olukorda. Selline riskianalüüs annab ka töötervishoiuarstile rohkem infot töökeskkonna ja töökohtade kohta ning võimaldab paremini määratleda, millist ja millises mahus tervisekontrolli tuleks konkreetse töökeskkonna või töökohtade puhul teha. Juhul, kui infost jääb siiski väheseks, saab töötervishoiuteenuse osutaja sellele tähelepanu juhtida ja vajadusel lisaküsimusi esitada.
- 1.8. **Korralike riskianalüüside koostamine koostöös selgemate tervisekontrollide otsustega aitavad tagada, et tervisekontrollid lähtuvad tänasest enam töökeskkonna tegelikest riskidest ning võimaldavad tööandjal paremini töökeskkonda parandada.** Tagasisidet andnud ettevõtjad leidsid, et töötervishoiuarsti tänasest põhjalikum ja selgem tagasiside tervisekontrolli otsustel aitaks tööandjatel oluliselt paremini mõista otsuse sisu ning vastavalt sellele ka töötaja terviseolukorraga arvestada ning töökeskkonda kohendada. Tagasiside peaks olema põhjalik nii tööandjale kui ka töötajale.

Seega tulekski meie hinnangul alustada eelkõige senise regulatsiooni tõhusamast rakendamisest, st järelevalve tõhustamisest riskianalüüside üle ja tervisekontrolli otsuste selgemaks ja põhjalikumaks muutmisest. Ettevõtte täiendav analüüsimine ja konsulteerimine töötervishoiuteenuse osutaja poolt peaks jääma aga vabatahtlikuks. Olukorda aitavad teatud määral parandada ilmselt ka muud mitteregulatiivsed meetmed, nagu avalikkuse teavitamine, osapooltele selgemate juhiste andmine riskianalüüside koostamise, töötervishoiuarstiga koostöö tegemise vajaduse jms osas.

2. Tervisekontrolli otsused muudetakse selgemaks ja digitaalseks

Kaubanduskoda peab positiivseks tervisekontrolli otsuste vormi täpsustamist, kuivõrd see muudab otsused nii tööandja kui ka töötervishoiuarsti jaoks selgemaks ning võimaldavad tööandjal töökeskkonda töötaja jaoks paremini kohendada.

Toetame ka muudatusi, mille kohaselt toimub tervisekontrolli otsuse vormistamine, edastamine ja haldamine edaspidi digitaalselt, mitte enam paber kandjal. Näeme, et see muudatus võimaldab vähendada ettevõtete halduskoormust. Seejuures on asjakohane kaotada seadusest ka põhimõtte, mille kohaselt peab tööandja tervisekontrolli otsuseid teatud aja jooksul säilitama. Samas peame väga oluliseks, et lõpptulemus oleks kasutajamugav ning vajadusel tööandja või töötervishoiuteenuse osutaja süsteemiga lihtsasti liidestatav.

3. Kutsehaiguste loetelu täiendamine psühhosotsiaalsest ohutegurist põhjustatud haigustega

Kaubanduskoja liikmete seas läbi viidud küsitlus näitas, et ettevõtjad ei poolda vastavat muudatust, kuna näevad selles mitmeid probleeme. Eelkõige toodi välja, et praktikas on äärmiselt keeruline leida põhjuslikku seost psühhosotsiaalsete ohutegurite ja kutsehaiguse kujunemise vahel. Tööalased ja isiklikud vaimse tervisega seotud probleemid on sageli omavahel tihedalt seotud ning nendel vahet tegemine on keeruline kui mitte võimatu. Ettevõtjate hinnangul peaksid selleks olema väga konkreetsed mõõdikud, vastasel juhul võib praktikas tekkida väga palju vaidlusi.

4. Töötervishoiuarsti teenuse kättesaadavuse parandamine üle Eesti

Selleks, et parandada teenuse kättesaadavust, pakub VTK lahendusena välja luua võimalus, et töötervishoiuarst saab minna teenust osutama teiste tervishoiuteenuse osutajate ruumidesse, kus tal endal tegutsemiskohta ei ole.

Muudatusel on kindlasti teatud positiivne mõju, kuid suur osa kaubanduskojale tagasisidet andnud ettevõtjaid leidis, et selline muudatus ei ole siiski piisav ja teenuse parema kättesaadavuse tagamiseks tuleks rakendada täiendavaid meetmeid. Ühe võimaliku lahendusena pakuti välja näiteks seda, et piirkondades, kus töötervishoiuteenus ei ole mõistlikult kättesaadav ja töökeskkonna ohutegurid on n-ö lihtsamad (näiteks kontoritöötajate puhul), võib tervisekontrolli läbi viia ka perearst, vajadusel konsulteerides töötervishoiuteenuse osutajaga. Juhul, kui selgub, et töötaja vajab siiski põhjalikumalt kontrolli, siis saab teda suunata töötervishoiuarsti juurde.

5. Tervisekontrolli läbiviimise õiguse laiendamine perearstidele

Ettevõtjatelt saadud tagasisidest tulenevalt teeme ettepaneku, et tööandjal oleks võimalik teatud juhtudel saata oma töötaja tervisekontrolli läbima ka töötaja perearsti juurde (tavapärase külastuse raames), mitte ei peaks tööandja iga kord kasutama töötervishoiuarsti tasulist teenust. Lisaks punktis 4 märgitule võiks selline võimalus tööandjal olla siis, kui tegemist on kontoritöötajaga ja töökoha riskitegurid on väikesemad ning ettenähtavad või siis, kui on vaja teha esmane kontroll enne tööle asumist (nt öötöötaja või kemikaalidega kokkupuutuva töötaja puhul vastavalt TTOS § 13¹ lõikele 5). Seda, kas perearsti kontrollist piisab või vajab töötaja põhjalikumalt teenust, peaks selguma riskianalüüsist.

Sotsiaalministri määruse „Töötajate tervisekontrolli kord“ §-i 4 järgi on töötervishoiuarsti ülesandeks töötaja terviseseisundi hindamine, töökeskkonna või töökorralduse sobivuse hindamine ning tööst põhjustatud haigestumise või võimaliku kutsehaigestumise

väljaselgitamine. Olukorras, kus tegemist on kontoritööga ja töökeskkonnas on kontoritööle iseloomulikud tüüpilised, väiksemad riskitegurid, peaks ka perearst olema võimeline eelnimetatud tegevusi läbi viima ning töötajatele vastavaid soovitusi jagama, teades samas ka töötaja varasemat terviseajalugu ja käitumist. Juhul, kui selgub, et töötaja vajab põhjalikumaid analüüse (nt põhjalikumat silmakontrolli vm), siis saab perearst suunata töötaja töötervishoiuarsti poole.

Sealjuures on tervisekontrolli läbimine perearsti juures ka töötajale mõistlikum ja mugavam, kuna perearstid on töötervishoiuarstidega võrreldes kättesaadavamad. See on oluline eriti just maapiirkondades. Lisaks külastatakse perearsti ka seoses igapäevaste terviseprobleemidega, mistõttu oleks töötaja jaoks otstarbekam sooritada kontroll oma perearsti juures ilma, et peaks spetsiaalselt veel töötervishoiuarsti vastuvõtule minema.

6. Kutsehaiguse diagnoosimine

Kaubanduskoda teeb ettepaneku muuta TTOS-i kutsehaiguse diagnoosimist puudutavaid sätteid selliselt, et kutsehaiguse diagnoosimisel oleks töötervishoiuarstil selge kohustus suhelda ka tööandjaga. Kehtiva TTOS § 23 lg 5 näeb ette tööandjalt vaid dokumentide kogumise kohustuse ning võimaldab seega tuvastada põhjusliku seose kutsehaiguse ja töökeskkonna vahel pelgalt dokumentide ja töötaja öeldu põhjal. Kaubanduskoda peab positiivseks, et osad töötervishoiuarstid juba täna suhtlevad tööandjaga nii-öelda vabatahtlikult, kuid arvestades sellega, et arstide praktika on erinev, siis on oluline, et nõue tuleneks selgelt seadusest. Selliselt toetaks regulatsioon tööandja ja töötervishoiuarsti vahelist suhtlust, mis on ka antud VTK üheks eesmärgiks.

Loodame, et peate võimalikuks kaubanduskoja ettepanekuid arvesse võtta. Vajadusel oleme valmis ettepanekuid ka lähemalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Kristina Jerjomina kristina.jerjomina@koda.ee, 604 0071